

РЕЦЕНЗІЯ

Владимирової Наталії Вікторівни, докторки мистецтвознавства,
професорки, професорки кафедри театрознавства Київського
національного Університету театру, кіно і телебачення

на дисертацію **Бенюка Богдана-Гордія Богдановича**

«ТВОРЧО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В ЧАСІ ВІЙНИ 2014-2024 РОКІВ»

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
026 «Сценічне мистецтво»

1. Актуальність теми дослідження

Одразу слід зазначити, що останнє десятиліття – часи російсько-української війни, що зазначене у назві дисертаційного дослідження Бенюка Б.-Г., спричинило низку кардинальних змін у творчо-організаційних процесах практично усіх видів мистецтва. Звісно, не залишилося осторонь й театральне мистецтво, що піддається аналізу у роботі, ті кризові явища і зміни, що виникли і продовжують існувати у його середовищі й сьогодні. Як справедливо зазначає дисертант, комплексного аналізу функціонування театального мистецтва у зазначений період ще не існує. Ми маємо лише окремі статті у колективних збірниках, тези всеукраїнських та міжнародних конференцій, окремі публічні виступи під час проведення творчих проєктів – фестивалів, майстер-класів тощо. Така ситуація стала тим головним важелем, що обумовив *актуальність* пропонованої роботи. У свою чергу – аналіз та осмислення зазначених процесів дозволить надалі більш прагматично, всебічно та тверезо спрогнозувати подальші етапи розвитку не лише національного театру, а й театрознавчої науки. Таким чином, представлене до захисту дисертаційне дослідження Бенюка Б.-Г., за своєю актуальністю сповна відповідає назрілій необхідності ґрунтовного висвітлення та осмислення тих проблем, що в останнє десятиліття є характерними для розвитку національного театального мистецтва.

2. Наукова новизна результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження Бенюка Б.-Г. є логічним підкріпленням актуальності обраної теми. Адже

дійсно, вперше в українському театрознавстві розгляду та осмисленню піддаються ті новітні зміни і зрушення, що практично супроводжують сучасні творчо-організаційні процеси сьогодення. Занурюючись у ці процеси, дисертант а) пропонує періодизацію періоду, що розглядається; б) аналізує специфіку процесів релокацій; в) виявляє спільні та відмінні риси діяльності театральних колективів з аналогічними ситуаціями, що простежувалися під час Другої світової війни; г) підкреслює ті особливості, що є характерними у формуванні репертуару та режисерських творчих методів. Таким чином, ми маємо приклад чи не першого в національному театрознавстві багатовекторного наукового аналізу поставленої проблеми, що, безсумнівно, обумовлює наукову новизну роботи її автора.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення отриманих результатів полягає у виокремленні, науковому осмисленні та систематизації:

1. Фундаментальних методологічних праць, що формують підґрунтя у дослідженні творчо-організаційних процесів у театральній культурі; наукових публікацій сучасних теоретиків, критиків і практиків української театральної культури, що висвітлюють різні аспекти функціонування національного театру визначеного періоду.

2. Шляхів аналізу та осмислення творчо-організаційних процесів театального мистецтва у кризові моменти;

3. Шляхів подолання найбільш кризових ситуацій, що супроводжують етапи розвитку національного театру визначеного періоду і можуть рефлексувати на аналогічні ситуації у майбутньому.

4. Культурних цінностей, що сприяють формуванню національної ідентичності, актуалізації національної культурної спадщини, підкреслюють важливість експериментального руху у площині театального мистецтва, сприяють активізації його євроінтеграційних векторів у кризові періоди.

Сформульовані у роботі теоретичні положення і висновки можуть бути використані у подальших дослідженнях сучасного театального процесу, зокрема – тих ситуацій, що супроводжують творчо-організаційну діяльність різних театральних колективів України, які у своїй діяльності звертаються до нових організаційних форм та творчих практик.

Практичне значення одержаних результатів полягає, перш за все, у можливості їх використання у педагогічній та науковій діяльності, зокрема – при розробці та впровадженні освітньо-професійних програм з відповідних дисциплін, спеціальних курсів, що пропонуються на І (бакалаврський) та ІІ (магістерський) рівнях факультету театрального мистецтва КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого та в інших закладах мистецької освіти. Це, зокрема, такі програми: «Історія українського театру», «Театрознавство», «Театральний менеджмент», «Історія української культури».

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертаційного дослідження Бенюка Б.-Г. зумовлена і підтверджена всебічним опрацюванням теоретичних і фактологічних джерел, системним поданням наведених результатів і доведена самостійністю виконання дослідження.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

У процесі наукового пошуку необхідних для аналізу та продуктивного дослідження методів, Бенюк Б.-Г. звертається до комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукових досліджень, доповнюючи їх власним інструментарієм у площині осмислення кризових явищ сучасного театального процесу в Україні.

Так, наприклад, для розгляду українського театру як цілісної системи з багатьма елементами дослідник застосовує системно-структурний підхід; для осмислення історіографічної та джерельної бази, а також критичного аналізу окремих вистав пропонується аналітичний метод; розгляд подій в хронологічній послідовності зроблений за допомоги історико-хронологічного методу; метод соціокультурної детермінації забезпечив виявлення особливостей творчо-організаційного процесу в обраний період у контексті відповідних соціокультурних процесів, а метод типологізації застосовано для проведення періодизації, систематизації вистав та структуризації історіографічного масиву.

Вважаємо, що обрана автором методологія є цілком функціональною у межах його дослідження.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Дисертантом представлені 3 наукові публікації у періодичних фахових виданнях України та 3 публікацій у збірниках матеріалів всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій. Ці публікації відбивають основні положення дисертації та її головні концептуальні ідеї.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Структура дисертації виглядає цілком логічною, відбиває системний підхід, висвітлення та осмислення теми, запропоновані автором роботи. Дослідження складається зі Вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст теми дисертації розкривається послідовно, з обґрунтуванням авторських тез і висновків. Висновки, у свою чергу, свідчать про досягнення мети та розв'язання дисертантом поставлених проблем.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

У дисертаційному дослідженні не виявлено порушень академічної доброчесності. Висновки рецензента підкріплено електронною перевіркою дисертації на плагіат. Використані ідеї та фактаж використано та оформлено Бенюком Б.-Г. згідно з відповідними стандартами цитування та посилання. Список використаних джерел є вичерпним і відповідає змісту дисертаційного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. У тексті роботи присутні окремі граматичні, синтаксичні та стилістичні неточності. Наведемо окремі приклади. Так, на стор. 29 відсутні лапки у назві статті М. Протас та невірно вказано назву монографії В. Гайдабури; на стор. 60 зустрічаємо вислів «на протязі»; на стор. 137 замість А. Чехов вказано як драматург М. Чехов. Втім, такі недоречності суттєво не впливають на змістовність дослідження та не применшують вагомість висновків;

2. У роботі в окремих розділах простежується, на наш погляд, певна невідповідність або – зміщення акцентів щодо залучення того чи іншого матеріалу. Так, наприклад, справедливо вказуючи на значення досліджень доктора мистецтвознавства В. Гайдабури в контексті запропонованої теми,

Б.-Г. Бенюк побіжно згадує лише одну із його монографій. Натомість у роботі детально висвітлені праці доктора мистецтвознавства О. Клековкіна. Ми абсолютно підтримуємо залучення методологічного інструментарію О. Клековкіна, але переконані, що історичні аналогії з тезами В. Гайдабури були б не менш корисними і продуктивними, особливо в історичному контексті.

3. Простежується також певна невідповідність пропонованого аналізу творчих подій тим історичним параметрам, що заявлені у назві. Так, наприклад, маємо чимало сторінок про діяльність А. Жолдака до 2014 року, що у роботі не виявляють тяглість до тих змін, які відбулися у площині українського театру заявленого періоду.

4. В окремих розділах маємо занадто багато цитувань, що применшує авторське бачення теми дисертаційного дослідження і висновки. Окремі цитати в історичному контексті вказані некоректно. Це, зокрема, стосується й цитування автора рецензії, коли критична думка про сценографію, висловлена у 2010 році, використовується у контексті висвітлення сучасних подій.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації

Дисертація Бенюка Богдана-Гордія Богдановича «Творчо-організаційні особливості функціонування українського театру в часі війни 2014-2024 років», подана до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», є актуальним, завершеним та абсолютно самостійним дослідженням, виконаним відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами). Таким чином, її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства,

професорка,

професорка кафедри театрознавства

КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого

Н. В. Владимірова

Підпис

ЗАСВІДЧУЮ

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

